

Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Benlik Saygısı ve Etkileyen Faktörler

Professional Self-Esteem Levels of Nursing Students and Influential Factors

İncihan KAHRAMAN¹ A,B,C,D,E,F,G , Hülya FIRAT KILIÇ¹ A,B,D,E,F,G

¹Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC

ÖZ

Amaç: Araştırma, hemşirelik lisans öğrencilerinin mesleki benlik saygısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan çalışmanın örneklemini 2016-2017 Öğretim Yılı Güz Yarıyılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Lisans Programında öğrenim gören 169 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veriler "Tanıtıcı Özellikler Soru Formu" ve "Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 20 paket programında kodlanarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yapılan çalışmada öğrencilerin Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği puan ortalamaları 112,09±22,76 olarak bulunmuştur (min=56,00 max=150,00). Erkek öğrencilerin, kardeş sayısı az olanların, mesleği ilk sıralarda tercih edenlerin, mesleği sevdiği için tercih edenlerin ve okul yaşamından memnun olanların mesleki benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Bu sonuçlar doğrultusunda, Hemşirelik öğrencilerinin bilinçli bir şekilde tercih yapmaları ve kendi kişiliğine ilgi ve yeteneklerine uygun mesleği tercih etmeleri konusunda desteklenmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca mesleki benlik saygısının cinsiyete göre incelendiği kalitatif çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Mesleki Benlik Saygısı, Hemşirelik Öğrencileri.

ABSTRACT

Objective: The study was conducted with the aim of determining the professional self-esteem levels of undergraduate nursing students and influential factors.

Method: The sample of this descriptive study consisted of 169 students who were enrolled in the Undergraduate Nursing Degree of the Faculty of Health Sciences at a foundation university located in the Turkish Republic of Northern Cyprus in the Fall semester of the academic year of 2016-2017. The data in the study were collected by a "Descriptive Characteristics Questionnaire Form" and the "Arıcak Personal Self-esteem Inventory". The data were evaluated by being coded in the SPSS 20 package program. The data obtained were evaluated with the Mann-Whitney U Test and the Kruskal-Wallis H Test.

Results: In the study that was conducted, the mean score of the students in the Arıcak Personal Self-esteem Inventory was found as 112.09±22.76 (min=56.00 max=150.00). Professional self-esteem levels were found higher among the male students, those with lower numbers of siblings, those who preferred the profession in the first ranks, those who preferred the profession because they liked it and those who were satisfied with their academic life.

Conclusion: In the light of these results, it is believed that it would be beneficial for nursing students to make their choices consciously and be supported to choose a suitable profession to their interests and talents. It is also recommended to conduct qualitative studies where self-esteem is examined based on gender.

Key words: Self-Esteem, Professional Self-Esteem, Nursing Students.

1. GİRİŞ

Meslek, bireylere faydalı mal veya hizmet üretmek ve karşılığında maddi kazanç elde etmek için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve beceriye dayalı, sistemli normları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünü olarak tanımlanır (1). Meslek toplumun ihtiyaçları

Sorumlu Yazar: Hülya Fırat KILIÇ

Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa/KKTC
hulyafirat81@gmail.com

Geliş Tarihi: 26.11.2018 – Kabul Tarihi: 11.04.2020

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

sonucunda ortaya çıkan uğraşı alanlarının farklı kademelerden geçmesiyle oluşur ve her meslek bir çalışma alanı oluşturur (2). Ayrıca meslek, bireyin hayatını etkileyen en önemli sorumluluklardan birisidir ve bireylerin görevlerini yerine getirebilmeleri, hayatlarını devam ettirebilmeleri ve kişisel sevinçleri bağlamında önemli bir işleve sahiptir (3). Meslek, bireylerin kişiliğini önemli ölçüde etkiler (4). Kişi seçmiş olduğu mesleğin kendisine ne kadar uyum gösterdiği kişisel özellikleri bakımından değerlendirmelidir.

Meslek, kişinin benlik yapısını ifade etme fırsatlarından biridir. Meslek, bireyin kişiliğini ciddi şekilde etkilediğinden, bireyin benlik yapısı ile uyumlu olmayan meslekler, bir takım problemlere neden olabilir. Özellikle de temel uğraşı alanı insan olan hemşirelik mesleğini, sürdüren ve sürdürmeye aday olan kişilerin, mesleğinde başarılı ve verimli olabilmesi için, kendi mesleğini önemli ve değerli görmesi gerekmektedir (5). Benlik kavramı aynı zamanda bireyin davranışlarının belirleyicisidir. Meslek seçimine benliğin etkisi bulunmaktadır. Birey meslek seçerken, benlik kavramına uygun düşen etkinlikleri içeren mesleklere yönelmektedir (6). Bu nedenle, bireyin benlik yapısının güçlü olabilmesi için benlik yapısına uygun bir meslek sahibi olması gerekmektedir (7). Benlik saygısı, bireylerin stresli olaylarla baş etme becerisini ve bu durumlar karşısında vereceği tepkileri etkileyen psikolojik gücü içermektedir (8).

Hemşirelik insan sağlığı alanında önemli sorumluluklar üstlenen, mesleki profesyonelliğin önemli olduğu bakıma temellenmiş bir meslektir (9-11). Hizmet alan birey için hemşirelik yaşamsal öneme sahiptir. Hemşirelik hizmetleri, hasta, ailesi veya toplumun başka bir üyesi tarafından karşılanamayan hizmetlerdir (12). Hemşireler bakım hizmeti sunarken, mesleki bilgi, beceri ve yeteneklerini kullanırlar. Hemşirelerin sundukları bakım hizmetinin kalitesi sağlık hizmetlerinin yansıması olarak görülmektedir. Hemşireliğin temeli olan bakım davranışlarının öğrencilere hemşirelik eğitimi süresince kazandırılması ve mesleki eğitimin bakım temeli üzerine oluşturulması gerekmektedir (13). Hemşirelikte meslek adaylarının mesleki sorumlulukların farkında olarak ve isteyerek mesleği tercih etmeleri, olumlu mesleki benlik saygısına sahip olmaları mesleğin gelişimi ve statüsünün yükseltilmesi için oldukça önemlidir.

Bireyin kişilik ve mesleki kimlik gelişimi için mesleki benlik saygısı en önemli parametredir (14). Bireyin mesleki sorumluluklarını kabullenmesi ve mesleğe ilişkin kişisel değer yargısı, mesleki benlik saygısı olarak bilinmektedir. Kişinin işindeki ilişkilerinde, kendisinden istenen sorumlulukları yerine getirebilme becerisi, o kişinin mesleki benlik saygısını şekillendirmektedir (3). Hemşirelerin kendi mesleğini önemli, değerli görmesi ve güvenilir hasta bakımının verilmesinde mesleki benlik saygısı önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin seçtikleri mesleğe yönelik tutum ve algılarının onların psikolojik sağlıkları üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (6). Uslusoy'un hemşirelerle gerçekleştirdiği çalışma sonucunda, mesleki benlik saygısı yüksek olanların daha fazla meslektaş dayanışması gösterdiği saptanmıştır (5).

Hemşirelik mesleğinin ana uğraşı alanı insan olduğundan, etkin kişilerarası ve iletişim becerileri oldukça öne çıkmakta ve önem kazanmaktadır. Hemşirelerin ve hemşire adayların kendi mesleklerini değerli ve önemli görmesindeki en önemli etken mesleki benlik saygısıdır. Yüksek mesleki benlik saygısı, güvenilir hasta bakımının ön şartıdır (7). Hemşirelik öğrencileri hemşirelik eğitiminin yanı sıra, üniversiteli bir genç olarak deneyimledikleri görüşlerin yanı sıra hemşirelik eğitiminin doğasından kaynaklanan (klinik uygulama vb.) diğer bazı sorunlarla

da karşılaşılır. Bu sorunlar arasında; hastane ortamlarından kaynaklanan yoğun ve stresli alanlarda staja çıkma, hasta ve terminal dönemdeki kişiler ile ilgilenme, öğretim elemanları ve sağlık profesyonelleri ile iletişim sorunları yer almaktadır. Bu süreç içerisinde yaşayacakları bu sorunlar bireyde olumlu ya da olumsuz yeni deneyimlerin, öğrencilerin mesleki benlik saygısında değişimlere neden olabileceği düşünülmektedir (15,16).

Yükseköğrenim kurumları olan üniversiteler, bireyleri gelecekteki mesleğine ve hayata hazırlamaktır. Üniversite düzeyinde hemşirelik eğitimi veren kurumların ana amacı benlik gelişiminin devamını sağlamak ve mesleki benlik saygısı yüksek sağlıklı hemşire adayları yetiştirmektir (17-19). Hemşirelik mesleğinin bu evriminin, doğru hemşire adaylarını, sistematik bir şekilde, sınav ve mülakatlarla seçilip eğitilmesiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir (20,21). Hemşirelerin multidisipliner ekibin etkin bir parçası olarak, artan mesleki kapsam ve standart, sorumluluk, otonomi ve profesyonellik talepleri çerçevesinde çalışabilmeleri için, mesleğine saygı duyan ve mesleğini severek yapan, doğru beceri ve yeteneklere, ayrıca gerekli kişilik özelliklerine sahip hemşireler yetiştirilmesi gerekmektedir. Bunu yapabilmek için de hemşirelerin mesleki benlik saygısına etki eden faktörlerin çalışmalar yapılarak daha yakından incelenmesi gerekmektedir.

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısını farklı değişkenler ile ilişkisini inceleyen çalışma bulgularına rastlanmaktadır (22-27). İran'da hemşirelik öğrencileri ile yapılan iki farklı çalışmada, öğrencilerin mesleki benlik saygısının klinik performans ve mesleki etik ile ilişkili olduğu saptanmıştır (22,23). Mosayebi ve ark. (2017) pediatri hemşireleri ile yaptıkları çalışmada mesleki benlik saygısı ile iş stresi arasında bir ilişki olduğu, mesleki benlik saygısı arttıkça iş stresinin azaldığı görülmüştür (24). Barry ve ark. (2019) klinikte çalışan hemşireler ile yaptıkları çalışmada mesleki benlik saygısı yüksek olanların daha az stres algıladıkları saptanmıştır (25). Sarıkoç ve Kaplan (2017) tarafından yapılan çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygıları ile akademik branş memnuniyetleri ve sosyal duygusal öğrenme becerileri arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur (26). Sabancıoğulları ve Doğan'ın (2017) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin mesleki benlik saygısı yüksek düzeyde bulunmuş ve mesleki benlik saygısı ile benlik saygısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (27).

Hemşirelik eğitim süreci mesleki benlik saygısının oluşmasında belirleyicidir. Mesleki kimlik gelişim sürecinde olan hemşirelik lisans öğrencilerinin mesleki gelişim süreci üniversite yaşamı boyunca devam etmektedir. Bu nedenle, yapılan çalışmanın, hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısını ve etkileyen faktörleri anlayabilmemiz açısından önemli bir yere sahip olduğunu düşünmekteyiz. Böylece hemşirelik lisans eğitimi veren kurumların mesleki benlik saygısını yükseltmeye yönelik strateji geliştirmelerinde rehber olacağı öngörülmektedir. Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda gelecekteki mezunların mesleklerinde başarılı, verimli, sağlıklı ilişkiler kurabilen, mesleki doyuma ulaşabilen hemşireler olarak meslek yaşamlarını sürdürmelerine yardımcı olabilecek etkenleri ortaya koyarak eğitimleri süresince benlik saygısını yükseltecek girişimlerin planlanması hedeflenmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısını etkileyen faktörler belirlendiğinde, eğitimciler öğrencilerin eksik yönlerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapacak, ihtiyaç duyan gruba destekleyici girişimlerde bulunacaktır. Olumlu mesleki benlik saygısının geliştirilmesi sadece hemşireler için değil, ayrıca hastalar, meslektaşlar ve meslek için de çok önemlidir (28). Böylece ileride mesleki benlik saygısı güçlü hemşireler yetişecek, bu da mesleğin imajına ve gelişmesine

olumlu katkı sağlayacaktır. Mesleki benlik saygısı yüksek olan hemşireler, bakım verdikleri bireylerin sağlıklarını da olumlu yönde geliştireceklerdir.

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygılarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeyi nedir?
2. Belirlenen tanıtıcı özelliklere göre hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında fark var mıdır?

2.GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Çalışma tanımlayıcı araştırma tasarımına uygun olarak yürütülmüştür.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde DAÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 181 hemşirelik lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllülerden oluşmaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve veri toplama süreci içerisinde derse katılan 169 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Öğrencilerden iki kişi araştırmaya katılmak istemediklerini belirtmiştir. Diğer 10 öğrenciye ise derse gelmediğinden ulaşılamamıştır. Toplamda 12 öğrenci araştırmanın örneklemine dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler “Öğrencilere Ait Tanıtıcı Özellikler Soru Formu” ve “Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Öğrencilere Ait Tanıtıcı Özellikler Soru Formu

Araştırmacı tarafından literatürden (15, 29, 30) yararlanılarak hazırlanmış ve 20 sorudan oluşan bir formdur. Bu form öğrencilerin, yaş, cinsiyet, medeni durum, aile tipi, yaşadığı yer, anne ve baba eğitim durumunu gibi özellikleri inceleyen sorulardan oluşmaktadır.

Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (AMBSÖ)

Mesleki benlik saygı ölçeği, Arıcak tarafından 1999 yılında geliştirilmiş olup, 17 yaş ve üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacı ile uygulanan likert tipi bir ölçme aracıdır (31). AMBSÖ 30 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 14’ü olumlu (2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28 ve 30), 16’sı ise olumsuz (1, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 27 ve 29) ifadeleri içermektedir. Olumlu maddeler “Tamamen Katılıyorum” 5 , “Katılmıyorum” 4, “Kararsızım ” 3, “Katılmıyorum” 2, “Kesinlikle Katılmıyorum”1 puan alırken; olumsuz maddelerde “Tamamen Katılıyorum”1, “Katılmıyorum”2 , “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum”4, “Kesinlikle Katılmıyorum” 5 puan almaktadır. Olumsuz maddelerde puanlama ters yönde yapılmaktadır. Toplam puan, her maddeye verilen puan toplanarak elde

edilir. Ölçek puanları 30 ile 150 arasında bir değerdir (31). Ölçekten alınan puanların yüksek ya da düşük olması mesleki benlik saygısının yüksek ya da düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışmasında Cronbach alfa değeri 0.91 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.93 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Uygulanması

Araştırma verileri, belirlenen örneklemin tamamına ulaşabilmek için, hemşirelik bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencilerin en çok katılımlarının olduğu temel meslek derslerinde toplanmıştır. Araştırmacı, verilerin toplanmasından önce 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin temel meslek derslerini belirleyerek, ilgili dersin öğretim elemanından derse başlamadan önce veri toplamak için izin almıştır. Veriler 5 ve 9 Aralık 2016 tarihlerinde araştırmacı tarafından sınıf ortamında toplanmıştır. Anket formları dağıtılmadan önce araştırmanın amacı, anketin uygulanma süresi ve anket formu hakkında öğrencilere bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere “Gönüllü Bilgilendirilmiş Olur Formu” dağıtılarak, öğrencilerden yazılı onam alınmıştır. Sonrasında araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere anket formları dağıtılmıştır ve geri toplanmıştır. Anketler 15-20 dk. içinde doldurulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri SPSS (20.0) for Windows Software Paket Programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Sayısal verilerin normal dağılım gösterip göstermediği One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Bu sonuca göre verilerin analizinde non-parametrik teknikler kullanılmıştır. İkili grupların karşılaştırılmasında “Mann Whitney U testi”, üçten fazla grupların karşılaştırılmasında ise “Kruskal Wallis H testi” kullanılmıştır. “Kruskal Wallis H testi” sonuçları anlamlı çıktığında ise hangi gruplar arasında anlamlı farklılık vardır sorusunu test etmek için “Mann Whitney U Testi” kullanılmıştır. $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için, Üniversitenin Hemşirelik Bölüm Başkanlığından “Kurum İzni”, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan “Etik Kurul İzni” (Karar no:2016/33-14) ve araştırmaya katılan öğrencilerden gönüllülük esas alınarak “Gönüllü Bilgilendirilmiş Olur Formu” ile yazılı onam alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde, %42’si 18-19 yaş aralığında, %65.1’i kadın ve %37.9’unun kardeş sayısı ikidir. Öğrencilerin %64.5’i birinci sınıf öğrencisi olup %59.2’si düz lise mezunu ve %2.2’si bölümü ilk 1-5 tercih arasında tercih etmiştir. Öğrencilerin %58,’i okul yaşamından memnun olup, %52.7’si hemşireliği sevdiği için seçtiklerini belirtmiştir. Hemşirelik mesleği ile ilgili düşüncelerin dağılımına bakıldığında; %36.7’si hemşirelik mesleğini güzel bir meslek olarak tanımlamıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerine Ait Tanıtıcı Özellikler ile AMBSÖ Puan Ortalamaları (n=169)

Özellikler	N	Sıra Ort.	İstatistiksel Analiz	
Yaş				
18-19 Yaş Arası	71	85.49	$X^2=0.122$	p=0.941
20-21 Yaş Arası	50	86.25		
22 Yaş ve Üstü	48	82.98		
Cinsiyet				
Erkek	110	92.77	U=2390.0	p=0.005
Kadın	59	70.51		
Kardeş Sayısı				
Kardeş Yok	7	57.93	$X^2=9.98$	p= 0.019
İki Kardeş	64	88.34		
Üç Kardeş	47	98.89		
Dört Kardeş ve Üstü	51	71.73		
Sınıf Düzeyi				
Birinci sınıf	109	83.47	U=3103.0	p=0.583
Dördüncü sınıf	60	87.78		
Yüksek Öğretim Tercih Sırası				
1-5 Arası Tercih	122	89.06	$X^2=6.29$	p= 0.043
6-9 Arası Tercih	24	87.08		
10 Ve Üzeri Tercih	23	61.28		
Okul Yaşamından Memnun Olma Durumu				
Memnunum	98	96.43	U=2358.5	p<0.001
Memnun Değilim	71	69.22		
Hemşireliği seçme nedeni				
Sevdiğim İçin	89	102.47	$X^2=3.77$	p<0.001
İş Garantisi Olduğu İçin	46	66.01		
Ailem İsteği İçin	24	50.85		
Diğer*	10	98.85		
Hemşirelik Mesleği İle İlgili Düşünceler				
Güzel Bir Meslek	62	99.52	$X^2=14.94$	p=0.005
İş Garantisi Olan Bir Meslek	33	63.29		
İnsanlara Yardım Eden Bir Meslek	36	92.17		
Zor Bir Meslek	25	74.74		
Toplum Tarafından Değer Görmeyen Bir Meslek	13	70.73		

*Arkadaş önerisi, maddi gelir cevabı yer almaktadır.

Öğrencilerin AMBSÖ puan ortalamaları $112,09 \pm 22,76$ olarak bulunmuştur (min=56,00 max=150,00) (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin AMBSÖ Genel Puan Ortalamaları

Ölçek	N	Ort ± SS	Min puan	Max Puan
Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği Genel Puan Ortalamaları	169	112.09 ± 22.76	56	150.00

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ve sınıf düzeyi ile AMBSÖ puan ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 2). AMBSÖ puan ortalamalarının öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği, erkeklerin daha yüksek mesleki benlik saygısına sahip olduğu görülmüştür ($p<0.05$) (Tablo 2).

Hemşirelik öğrencilerinin “Kardeş sayısı” ile AMBSÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmüş, iki kardeşi olan öğrencilerin AMBSÖ puanları, dört kardeş ve üstü olan hemşirelik öğrencilerinin AMBSÖ puanlarından daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 2).

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin AMBSÖ puanları ile öğrencilerin “yükseköğretim tercih sırası” arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Yükseköğretim tercih sırası 1-5 arasında olan hemşirelik öğrencilerinin AMBSÖ puanları, yükseköğretimde tercih sırası 10 ve üzerinde olan gruptaki hemşirelik öğrencilerinin AMBSÖ puanlarından daha yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerinin okul yaşamından memnun olma durumu ile AMBSÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Okul yaşamından memnun olan hemşirelik öğrencilerinin AMBSÖ puanları, okul yaşamından memnun olmayan öğrencilerin AMBSÖ puanlarından daha yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri ile AMBSÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup, hemşireliği sevdiği için tercih eden hemşirelik öğrencilerinin AMBSÖ puanları daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin AMBSÖ puanları ile “hemşirelik mesleği ile ilgili düşünceleri” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. “Hemşirelik mesleği ile ilgili güzel bir meslektir.” diye düşünen hemşirelik öğrencilerin mesleki benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur ($p <0.05$) (Tablo 2).

4. TARTIŞMA

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygılarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Diğer mesleklerde olduğu gibi, hemşirelerin de mesleklerinde başarılı ve verimli olmalarında, kendi mesleklerini değerli, önemli, anlamlı ve tatmin edici görmeleri açısından mesleki benlik saygısı önemli bir yer tutar. Mesleki benlik saygısının iyi gelişmiş olması, kaliteli ve güvenilir hasta bakımının verilmesinde önemli bir yere sahiptir. Geleceğin hemşire adaylarının özgüvenli, girişken, benlik saygısı yüksek kişiler olarak topluma kazandırılmaları çok önem kazanmaktadır. Mesleki benlik saygısı özellikle mesleğin eğitimini alma ve mesleği icra etme pozisyonunda olan kişiler için önemli bir yere sahiptir. Birey artık kendisini o mesleğin bir mensubu gibi tanımakta ve görmektedir (32). Bu nedenle hemşirelik meslek adaylarının mesleki benlik saygısının ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada öğrencilerin mesleki benlik saygısının iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Acharya Pandey ve Chalise'nin (2015) hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin %78'inin benlik saygısı düşük düzeyde bulunmuştur (33). Türkiye'de hemşireler ile yapılan bir çalışmada hemşirelerin mesleki benlik saygısı orta düzeyde bulunmuştur (5). Farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada mesleki benlik saygısını orta ve yüksek düzeyde bulan çalışma sonuçlarına rastlanmaktadır (34,35) Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısının yüksek olmasının nedenleri arasında, %52.7 sinin mesleği isteyerek tercih etmesi, % 72.2 sinin

mesleği 1-5. sırada tercih etmesi,%36.7 sinin meslek ile ilgili güzel bir meslek olarak düşünmeleri ve %58'inin okul yaşamından memnun olmalarının etkilediği düşünülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygılarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır, cinsiyet bu faktörler arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmada erkek öğrencilerin mesleki benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur. Literatürde mesleki benlik saygısının cinsiyete göre farklılık göstermediğini belirten çalışmalara (6,34,36,37) rastlanmakla birlikte, kadınların erkeklere göre daha yüksek mesleki benlik saygısına sahip olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (17,30). Yıldırım ve ark. (2010) beden eğitimi öğrencileri ile yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin mesleki benlik saygıları daha yüksek bulunmuştur (38). Geçmişte hemşireliğin sadece kadın mesleği olarak görülmesi fakat günümüzde cinsiyet ayrımcılığının kalkması, iş bulma imkânının olması, erkek öğrencilerin bu bölümü bilerek ve isteyerek seçmeleri ve erkeklerin sahip oldukları rol ve baskın karakterin çalışma bulgumuzu etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada iki kardeşi olan öğrencilerin mesleki benlik saygıları, dört ve üstü kardeşi olan öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Literatür çalışmaları incelendiğinde çalışma bulgumuza benzer olarak kardeş sayısı azaldıkça mesleki benlik saygısının da yükseldiği görülmektedir (15,39). Çalışma sonuçları dikkate alındığında, öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı azaldıkça, anne ve babanın çocukları ile geçirdikleri zamanın kalitesi ve süresi artış göstermektedir. Çocuk kendini rahatça ifade etmekte ve aile içinde söz sahibi olmakta ve değer görmektedir. Bu da öğrencide benlik saygısını artırarak meslek hayatında da benlik saygısının yüksek olmasını sağlamaktadır.

Birey için meslek tercihi hayatındaki en önemli ve kritik kararlardan bir tanesidir. Meslek seçiminden sonra kişi mesleğine yönelik eğitim almakta, bilgi ve beceri kazanmaktadır. Birey kendisine uygun meslek seçimi yaptığı takdirde işinde veya mesleğinde başarılı ve mutlu olabilir (6). Çalışmamızda Yükseköğretim tercih sırası 1-5 arasında olan hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur. Çalışma bulgumuza benzer olarak Körükçü ve Oğuz (2011) ile Uslu ve ark. (2014) yaptıkları çalışmalarda yükseköğretim tercih sırası ile AMBSÖ puan ortalamaları arasında fark olduğu bulunmuştur (30,40). Öğrenciler üniversite programlarında tercih yaparken, en çok istenilen bölümü en üst sıraya yazarken, ilgi duymadığı bölümleri ise daha alt sıralara yazmaktadır. Öğrencilerin mesleği 1-5. sırada tercih etmeleri guruplar arasındaki öğrenci sayılarının farklı olması ve mesleği isteyerek seçtiğini, mesleği sevdiğini göstermektedir. Mesleğini kendi isteği ile tercih eden ve seven öğrencilerin mesleki benlik saygısını yüksek olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca öğrencinin mesleğe ilgi duyması, meslek hakkında bilgi sahibi olması da mesleği ilk sıralarda tercih etmesinin nedenleri arasında olabilmektedir.

Yapılan çalışmada okul yaşamından memnun olan öğrencilerin mesleki benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur. İnce ve Khorshid (2015) hemşirelik öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin %70.4 ünün bölümden memnun olduğu görülmüştür (29) . Karadağ ve ark. (2008) çalışmalarında öğrencilerin okul yaşantısından memnun olmadığını saptamıştır (41). Mesleki benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin okul yaşamından memnun olmaları çalışmamız için beklenen bir sonuçtur. Ayrıca okulda düzenlenen sosyal aktivitelerin, yurtların kampüs içerisinde yer almasının ve kampüs içerisinde rahatça ulaşabilecekleri sosyal aktivite merkezlerinin olmasının öğrencilerin okul yaşamından memnuniyetlerini ve dolayısıyla mesleki benlik saygılarını da olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Mesleki benlik saygısı, kişinin kendine güven duyarak yaptığı işten doyum almasını ve hayattan zevk almasını sağlar (42). Çalışmamızda mesleği sevdiği için tercih eden öğrencilerin daha yüksek mesleki benlik saygısına sahip olduğu görülmüştür. Literatürde çalışma bulgumuza benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır (5,7,17). Çalışmamızda öğrencilerin %52.7'sinin mesleği sevdiği için tercih etmiş olmasının çalışma sonucunu etkilediği düşünülmektedir. Bireyin başarılı olabilmesi, mesleğini sevmesi ile yakından ilgilidir. Kişi mesleğini severek seçtiğinde, genellikle tercih öncesinde o meslekle ilgili araştırma yapmakta ve mesleğin kendisi için uygun bir meslek olup olmadığını düşünmeye fırsat bulmaktadır. Bu nedenle bireyin mesleğini severek seçmesi ya da kendi isteği olmadan ailenin isteği ya da iş garantisi gibi diğer nedenlerle seçmesi, bireylerin meslek algıları üzerinde etkilidir.

Çalışmamızda hemşirelik mesleğinin güzel bir meslek olduğunu düşünenlerin mesleki benlik saygıları yüksek bulunmuştur. Özpancar ve ark. (2008) çalışmasında öğrencilerin %88.8'i hemşirelik mesleğini hastanın tedavi ve bakım sürecinde önemli rol oynayan bir meslek olarak ifade etmişlerdir (43). Bizim çalışmamızda öğrencilerin %36.7'si meslekle ilgili "Güzel bir meslektir" ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerin ilk meslek dersi olarak aldıkları hemşireliğe giriş dersinde, hemşireliğin tarihsel süreci içinde ilk çağlardan itibaren hemşireliğin kutsal bir meslek olarak görülmesi, kadının aile içerisindeki rolüne bağlı olarak ve toplumda hemşirelik mesleğinin güzel bir meslek olarak tanınması öğrencilerde bu görüşün oluşmasının nedeni olabilir. Öğrencilerin hastaya yönelik yaptıkları bakım sonucunda hasta ve yakınları tarafından takdir görmesi, hemşirelik mesleğinin bakıma temellendirilmiş olması, hastalar tarafından beyaz melek olarak nitelendirilmesi öğrencilerde bu algının oluşmasının nedeni olarak düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle sonuçlar yalnızca bu öğrenci grubuna genellenebilir.

5. SONUÇ

Çalışma hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygısını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda erkeklerin, kardeş sayısı az olanların, hemşireliği ilk sırada tercih edenlerin, mesleği sevdiği için tercih edenlerin ve hemşireliğin güzel bir meslek olduğunu düşünenlerin mesleki benlik saygıları yüksek bulunmuştur. Çalışmamızda yükseköğretim tercih sırasının mesleki benlik saygısına olan olumlu etkisi göz önünde bulundurularak, hemşirelik öğrencilerinin bilinçli bir şekilde tercih yapmaları ve kendi kişiliğine ilgi ve yeteneklerine uygun mesleği tercih etmeleri konusunda desteklenmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca mesleki benlik saygısının cinsiyete göre incelendiği kalitatif çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için, Üniversitenin Hemşirelik Bölüm Başkanlığı'ndan "Kurum İzni", Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan "Etik Kurul İzni" (Karar no:2016/33-14) ve araştırmaya katılan öğrencilerden gönüllülük esas alınarak "Gönüllü Bilgilendirilmiş Olur Formu" ile yazılı onam alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

1. Kuzgun, Y., Seçme, Ö., & için Üniversiteler, Y. S. A. (2006). Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş. Nobel Yayın Dağıtım. 3. Baskı. Ankara.
2. Tan, M., Yuncu, S., Şentürk, Ö., Yıldız, Ö., & Yıldız, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Hemşireliğe Bakış Açıları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 22-29.
3. Dilmaç, B., & Halil, E. K. Ş. İ. (2012). Öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin ve özgeci davranışlarının mesleki benlik saygısı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 65-82.
4. Bilgin, Z. ve Oçakçı, A.F. (2011). Ebelik öğrencilerinde mesleki güdüleme, *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3),40-46.
5. Uslusoy, E.Ç., Paslı, G. ve Kurt, D. (2016). Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 29-35.
6. Çivilidağ, A., Yanar, A., Kızılırmak, B. ve Denizli, T. (2018). Mesleki benlik saygısı, sürekli kaygı ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 45-60.
7. Şener, K.D., Karaca, A., Açıkğöz, F., ve Süzer, F. (2011). Hemşirelik eğitimi mesleki benlik saygısını değiştirir mi? *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 12-16.
8. Galanakis, M. J., Palaiologou, A., Patsi, G., Velegraki, I. M., & Darviri, C. (2016). A literature review on the connection between stress and self-esteem. *Psychology*, 7(5), 687-694.
9. Kılıç, H.F., Cevheroğlu, S. ve Görgülü, S. (2017). Dahiliye ve Cerrahi Kliniklerinde Yatan Hastaların Bakım Bağımlılığı Düzeylerinin Belirlenmesi. *DEUHFED*, 10(1), 22-28
10. TEMEL, M., BİLGİÇ, Ş., & ÇELİKKALP, Ü. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Etkili Faktörler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(3).
11. Bölükbaş, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 10-17
12. Görüş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö. ve Şentürk, A. (2014). Hemşirelerin Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
13. Türk, G., Adana, F., Erol, F. Çevik, R.A. ve Taşkiran, N. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçme Nedenleri ile Bakım Davranışları Algısı.
14. Güllengün, T. Ü. R. K., ADANA, F., Funda, E. R. O. L., Akyıl, R. Ç., & Taşkiran, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 1-10., 7(3), 1-10.

14. Dimitriadou, A.P., Koukourikos, K. and Pizirtzidou E. (2014). The concept of self-esteem in nursing education and its impact on professional behaviour. *International Journal of Caring Sciences*, 7(1), 6-11.
15. Dincer, F. ve Öztunç, G. (2009). Hemşirelik ve Ebelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 22- 33.
16. Bulduk, S., & Ardıç, E. (2015). Hemşirelik öğrencilerinde öz-duyarlılığın incelenmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 1(2), 60-65.
17. Kılıç, H.F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin eğitim stresi ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(1), 49-59.
18. Mankan, T., Polat, H. ve Cengiz Z. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1): 10-15.
19. Altıok, H.Ö. ve Üstün, B. (2013). Hemşirelik öğrencilerinin stres kaynakları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 747-766.
20. Cadman, C. and Brewer, J. (2001). Emotional intelligence: a vital prerequisite for recruitment in nursing. *Journal of Nursing Management*, 9(6), 321-324.
21. Gilchrist, K. L., & Rector, C. (2007). Can you keep them? Strategies to attract and retain nursing students from diverse populations: Best practices in nursing education. *Journal of Transcultural Nursing*, 18(3), 277-285.
22. Poorgholami, F., Ramezanli, S., Jahromi, M.K. and Jahromi, Z.B. (2016). Nursing students' clinical performance and professional self-concept. *Bangladesh Journal of Medical Science*, 15(1), 57-61.
23. Parandavar, N., Rahmanian, A., & Jahromi, Z. B. (2016). A study of the relationship between nurses' professional self-concept and professional ethics in hospitals affiliated to Jahrom University of Medical Sciences, Iran. *Global journal of health science*, 8(4), 82.
24. Mosayebi, M., Rassouli, M., & Nasiri, M. (2018). Correlation of Occupational Stress with Professional Self-concept in Pediatric Nurses. *Journal of Health Promotion Management*, 6(6), 23-29.
25. Barry, A., Parvan, K., Tabrizi, F.J., Sarbakhsh, P. and Safa, B. (2019). Is Professional Self-concept Associated With Stress Among Nursing Students in Clinical Setting: A Descriptive Correlational Research. *Crescent Journal of Medical and Biological Sciences*. 6(2), 191-195.
26. Sarıkoç, G. ve Kaplan, M. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin sosyal duygusal öğrenme becerileri, mesleki benlik saygısı ve akademik branş memnuniyetleri arasındaki ilişki. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 25(3), 201-208.
27. Sabancıoğulları, S. ve Doğan S. (2017). Professional Self-Concept in Nurses and Related Factors: A Sample from Turkey. *International Journal of Caring Sciences*. 10(3), 1676-84.
28. Johnson, M., Cowin, L.S., Wilson, I. and Young, H. (2012). Professional identity and nursing: contemporary theoretical developments and future research challenges. *International Nursing Review*, 59(4), 562-569.
29. İnce, S. and Khorshid, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3), 163-171.
30. Uslu, S. (2015). Sosyal bilimler öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23,141-160.

31. Arıca O.T. Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1999, İstanbul.
32. Baloğlu, N., Karadağ, E., Çalışkan, N. ve Korkmaz, T. (2006). İlköğretim öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ve iş doyumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 345-358.
33. Acharya Pandey R. and Chalise, H.N. (2015). Self-Esteem and academic stress among nursing students. *Kathmandu University Medical Journal*, 13(4), 298-302.
34. Dursun, Ö., Cuhadar, C. and Tanyeri, T. (2014). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 131-142.
35. Sayılı, G., Kesicioğlu, T., ve Kırıktaş, H. (2015), Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Eğitim Ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 2146-9199.
36. Başçifçi, F., Özen, S. ve Doyduk, A. (2010). Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Benlik Ve mesleki Benlik saygılarının İncelenmesi. *e- Journal Of New World Sciences Academy*, 5(4), 266.
37. Kutlu, M., ve Soğukpınar, E. (2015). Rehber Öğretmenlerin Benlik Saygısı Ve Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 84-101.
38. Yıldırım, M., Kırımoğlu, H. ve Temiz, A.(2010). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi (Hatay İl Örneği). *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimi Dergisi*, 12(1), 29-35.
39. Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M. ve Öner, Y.S. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi, *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34, 399- 404.
40. Körükçü, Ö. ve Oğuz, V. (2011). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygıları. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4(2), 77-85.
41. Karadağ, G., Güner, İ., Cuhadar, D. ve Uçar, Ö. (2008), Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencileri benlik saygısı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(7), 30-42.
42. Demir V., Gürsoy, F. ve Ada Ş. (2011). Okulöncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 597-614.
43. Özpancar, N., Aydın, N. ve Akansel, N. (2008). Hemşirelik 1.sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 9-17.